

id. Stadler Aurél

Írókról, könyvekről

(Külföldi lapszemle)

Évente egyszer a francia lapok főhasábjait csak az irodalomnak szentelik. November hónapban a Femina irodalmi díjáról ítélik meg, december legnagyobb eseménye a híres Goncourt díj odaítélése. Akár a Grand Prix vagy a Derby sportszennációi, olyan általános érdeklődést keltenek ezek az irodalmi rendkívüliségek. Mind a két díj nagy pénzüsszeget jelent. A franciák közül, még azok is akik egyébként alig olvasnak, e két nyertes művet biztosan megveszik.

A múlt év „laureátusa” Pierre Gaspar volt. hivatása szerint újságíró, a fiatal nemzedék egyik legtehetségesebb írótagja. Stílusa erőteljes, természetes. Tárgyilagosan kezeli mélyen megható témáit, anélkül, hogy túlérzélgőssé válna. A szenvedésteljes tárgykörben is mértékletes és józan tud maradni. Két művel nyerte meg a nagy díjat. Az egyik a „Les betes”. Különös kis novellák gyűjteménye, melyeknek hősei ebek, lovak, vadállatok és emberek. André Maurois szerint jobbat nem írtak Kipling óta. Másik könyve „Le temps des morts”. Ebben személyes emlékezések alapján számol be a német koncentrációs táborban eltöltött napjairól, ahol mint fogoly a sáras szomorú tisztjét töltötte be. A zsidó foglyok kiméretlen kiszolgáltatottságát, menekülésük reménytelensége miatt érzett szörnyű szenvedéseiket az egyszerű szavak még érzékenyebben aláfestik. Az 1953 év Goncourt nagydíjának nyertese, e két munkájával általános elismeréssel a legjobb írók közé érkezett be.

A Femina-díjat Zoe Oldenbourgnak egy orosz történettudós leányának ítélték oda. Nagypja a szentpétervári tudományos akadémia titkára volt. 1916-ban született, 1925-ben jött Párisba, ahol férjhez ment. Nyertes műve a „La pierre angulaire” középkori történelmi regény. Gondos tanulmánya ez a hűbéri időknek és a regény az író szándékán túlmenően sokkal általánosabb érdeklődést és feltűnést keltett, mint egy időszerű tanulmány. Igen intelligens, érdekes írás. Az írónőnek sok a mondanivalója. A Renaudot-

díjat Cécilia Bertin-nek „La dernière innocence” c. regényéért ítélték oda. Bájos, intelligens alkotó, Colette-hez hasonló stílusban ír, egyébként délfraanciaországi írónő, jeles kritikus és a „Roman” c. lapot adja ki.

Míg az angol irodalmi életet rendkívüli sokoldalúság jellemzi, s a megjelent műveknek csak egy kis része szorosán vett szépirodalom, amely a régi és újformájú társadalmi életnek és felfogásoknak tükörképét adja, addig az amerikai alkotások főleg a problémás regényeket és a népszerűsített tudományos műveket ölelik fel. Ezek között legfontosabb szerepe van a lélekanalízisnek. Freud életrajza, a mai népszerű analitikusok ismertetése és a lélekelemzés tudományos tárgyalásai, majdnem népszerű olvasmányok. Sőt a modern amerikai regénynek szinte követelménye ma, bármilyen témájú is legyen az, hogy mélyebben szántson a lélek labirintusaiban. Az orvosregények változatlanul népszerűek. Az orvos alakja, egyénisége, szerepe, a betegekhez való viszonya, a betegségekkel való küzdelem és azok legyőzése izgatja az amerikai közönség fantáziáját. A Thompson „Not as a stranger”-ének van a legnagyobb sikere. A regény hőse Lucas March szenvedélyesen szereti orvosi hivatását. Egy nemtörődöm atya és egy neurotikus anya körében eltöltött ifjúság után nehéz küzdelmek sorozatát éli át. A nőkel való problémáját még jobban megnehezíti a pénz problémája, míg végülis egy apórá operálónővért vesz el, aki ügyes és alázatossal odaadó természetű. Lucas vidéki gyakorlatot kezd és itt ismeri meg valóban az embereket, kollegái gyakorlatát, de a jó karriérokat is és rájön arra, hogy nemcsak a betegségekkel való küzdelem a lényeges, hanem a paciensei természetével is harcolnia kell. De rájön arra is, bárhol legyen a tudományért, hogy a humanitás az, amire még jobban kell törekednie és ennek érdekében meggyezéseket, kompromisszumokat is el kell fogadni. A humanitás döntő érve felismerésénél azután egyszerű feleségét is magasabbra értékeli.

A kritikusok Thompson regényét az Arrowsmith ellenregényének tekintik. Sinclair Lewis a tiszta tudomány ideálját mindennek fölé magasztatja, Thompson azonban bölcsnek tartja a kompromisszumokat. Etikai értéke mellett, bővelkedik ez a regény izgalmas részletekben, végszükségkövetelte műtétek, járványok rémülete, a „másik nő” kísértése, egy nagy mozgalmas emberi dráma, zolai tradíciók szellemében.

André Soubiran regénye, a „Le doctors” melyből Franciaországban több mint egy millió példány kelt el, amerikai bestseller lett. Mély betekintést enged az orvosi világ bezárt ajtóit mögé. Elisabeth Seifert „Doctor at the Crossroads” c. regénye, egy kis privát orvosáról szól, aki szintén igen becsületesen teljesíti hivatását, a jó orvos prototípusa. Problémája akkor válik döntővé, mikor előnyeivel, specializálási lehetőségével elhívja őt missziója színhelyéről a nagyváros. Melyiket válassza? Ez a kérdés döntő a keresztútnál. A könyv riadót fúj annak

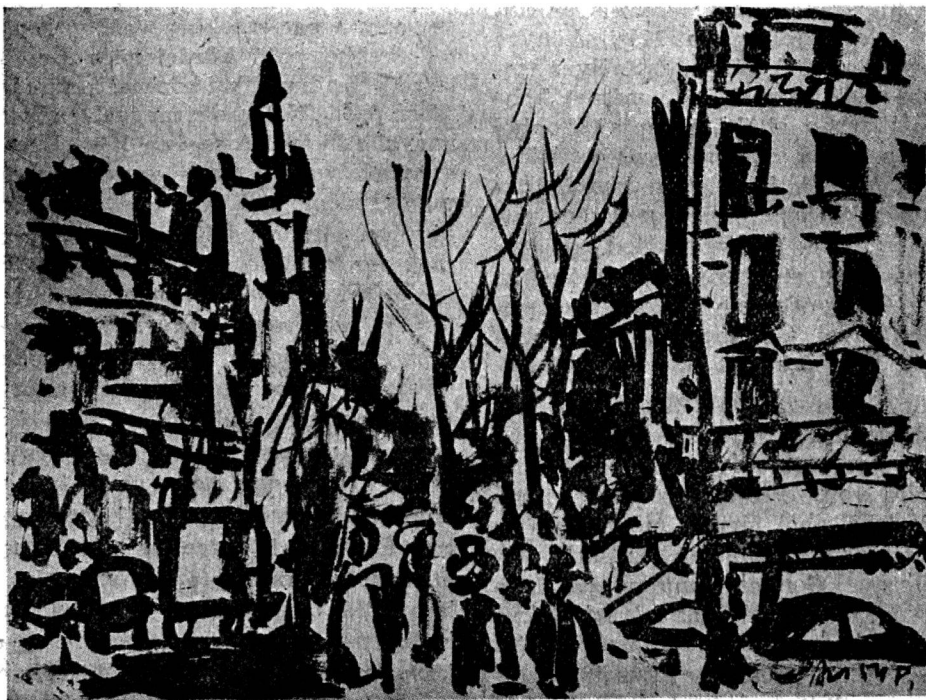
érdekében, hogy Amerikának minden részében, mennyire szükségesek a jó általános orvosok.

Chester Himes „The third generation” c. regénye nécertárgyú, melyről Bromfield így nyilatkozott: ez az a nagy regény, amire várunk.

Dugan „The Great Iron Ship”-ban egy nagy hajó történetét és ezzel együtt tervezői, vezetői tragédiáját meséli el a viktoriái időkből. Hatalmas viharokat él át a hajó, elsüllyeszt más hajókat, és a végén levitézlik mint az emberek; úszó cirkusz lesz a végsorsorsa.

Mit olvasnak még szívesen az amerikaiak? Churchill emlékiratait, a Mount Everest meghódításának történetét, André Maurois „Leilá”-ját (George Sand életregényét), diplomaták, tengerészek emlékiratait. Cronin is újra divatban van.

Ezekre és az új nagy regényekre még visszatérünk.

ACS JÓZSEF

PÁRIZS (tus)